

Täysistunto

Tiistai 7.9.2021 klo 14.03—19.20

9. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen tasavallan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 98/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.56 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä HE 98 ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen välillä tehdyn kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen sekä sopimuksen voimaansaattamislain. Koska sopimukseen sisältyy lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, sen kansallinen hyväksyminen ja voimaansaattaminen edellyttävät Suomessa eduskunnan hyväksyntää.

EU on solminut kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia usean maan kanssa. Sopimukset ovat oikeudellisesti sitovia, ja niiden tavoitteena on muodostaa laaja-alainen yhteistyökehys politiikan, talouden ja muun sektorikohtaisen yhteistyön aloilla. Singaporen kanssa vuonna 2018 allekirjoitettu sopimus on EU:n neljäs Kaakkois-Aasian alueella. Aiemmat vastaavat sopimukset on tehty Indonesian, Filippiinien ja Vietnamin kanssa.

Kaakkois-Aasian merkitys maailmanpolitiikassa kasvaa geopolittisesti ja kaupallis-taloudellisesti. Singaporen korkea kehitystaso ja maan asema kauppareittien solmukohtana tekevät siitä merkittävän toimijan alueella. Singapore on EU:n suurin kauppakumppani Kaakkois-Aasiassa, ja maa jakaa EU:n kanssa yhteisiä tavoitteita muun muassa monenkeskiseen kansainväliseen yhteistyöhön ja vapaakauppaan liittyen. Myös Suomelle Singapore on merkittävä vienti- ja kauttakulkumaa, jossa toimii aktiivisesti noin 70 suomalaisyritystä.

Vapaakauppasopimusta lukuun ottamatta EU:n ja Singaporen sopimussuhde perustuu tällä hetkellä yhteistyösopimukseen, jonka Euroopan yhteisö ja Asean-järjestö ovat vuonna 1980 tehneet. Tätä voidaan pitää vanhentuneena ja riittämättömänä pohjana EU:n ja Singaporen nykyiselle yhteistyölle. Uusi kumppanuus- ja yhteistyösopimus huomioi aiempaa paremmin muun muassa turvallisuutta, siirtolaisuutta, sisäasioita ja ihmisoikeuksia koskevat kysymykset. Sopimus muodostaa myös laajemman institutionaalisen kokonai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

suuden sen kanssa samanaikaisesti neuvoteltujen EU:n ja Singaporen välisten vapaakauppa- ja investointisuojausopimusten kanssa.

Kokonaisuudessaan sopimuksen tavoitteena on syventää EU:n ja Singaporen yhteistyötä usealla eri alalla. Sopimus määrittelee EU:n ja Singaporen suhteet sekä tarjoaa puitteet myös jäsenvaltioiden kahdenväliselle toiminnalle maan kanssa. Sopimuksella pyritään yleisesti vahvistamaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen poliittista ja taloudellista merkitystä toistensa alueilla.

Keskeisellä sijalla ovat turvallisuuteen, oikeudelliseen alaan ja asevalvontaan liittyvät määräykset, minkä lisäksi sopimuksella tavoitellaan osapuolten välisen kaupan lisäämistä ja monenkeskisen kauppajärjestelmän lujittamista. Muut yhteistyösitoumukset koskevat energiaa, liikennettä, muuttoliikettä, koulutusta ja kulttuuria, ympäristöasioita, ilmastonmuutosta, työllisyyttä, sosiaalisia kysymyksiä, tiedettä ja teknologiaa, verotusta, rahoitusvalvontaa, tietoyhteiskuntaa ja tietosuojaa, audiovisuaalista alaa sekä tiedotusvälineitä ja tilastoja. Demokratian periaatteet, oikeusvaltio ja ihmisoikeudet ovat sopimuksen läpileikkaavia teemoja. Sopimuksessa korostuvat myös kantojen koordinointi ja tiedonvaihto kansainvälisillä foorumeilla.

Arvoisa puhemies! Sopimus on luonteeltaan niin sanottu sekasopimus, joka sisältää sekä EU:n että sen jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Lainsäädännön alaan sopimuksessa kuuluvat sen ihmisoikeuksia, joukkotuhouksien leviämisen estämistä ja asevalvontaa sekä muuttoliikettä koskevat määräykset.

Kauppaa ja muuta talousalan yhteistyötä koskevien sopimusmääräysten arvioidaan pitkällä aikavälillä vaikuttavan suotuisasti Suomen talouteen ja suomalaisyritysten toimintaan. Sopimuksen voidaan myös katsoa lisäävän EU:n ja sitä kautta Suomen painoarvoa niin Singaporessa kuin muualla Kaakkois-Aasiassa. Sopimus edistää osapuolten sisäistä turvallisuutta, hallittua muuttoliikettä sekä välillisesti myös ympäristöpoliittisia tavoitteita. Viranomaisten toimintaan sopimus ei suoraan vaikuta, ja sen edellyttämät tehtävät voidaan hoitaa nykyisellä henkilöstöllä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Sopimus tulee voimaan, kun kaikki sen osapuolet ovat sen kansallisesti hyväksyneet. Tähän mennessä näin on tehnyt 12 EU:n jäsenvaltiota. Lisäksi Euroopan parlamentti on antanut sopimukselle hyväksyntänsä. Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen on tarkoitettu tulevan voimaan samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan. Voimaantulosta säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.00 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ministeri oivasti esitteli tämän kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tarpeen Euroopan unionille mutta myöskin Singaporelle, koska tämä on vuorovaikutussuhde, joka tässä pyritään rakentamaan. Kysymyshän ei ole pelkästään kaupallisista suhteista, vaan se on laajempi sopimusjärjestely, jossa edistetään yhteistyötä hyvinkin laaja-alaisesti. Myöskin on olennaista, että tässä nämä oikeusvaltioperiaatteen kriteerit ovat mukana ja läsnä olevia.

Näitä vastaavia sopimuksia, kuten ministeri kertoi, Aseanin maiden kanssa on tehty jo kolme aikaisemmin, eli Indonesian, Filippiinien ja Vietnamin. Jäin oikeastaan kysymään ensimmäiseksi sitä, minkä takia tätä ei ole tehty aikaisemmin Singaporen kanssa. Olisi kuitellut, että se olisi ollut aika luonteva kumppani tunnistaen Singaporen aseman alueelli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

sena ja kaupallisena ja taloudellisena keskuksena ja myöskin sen laajemman roolin, vaikka valtio onkin kaupunkivaltio luonteeltaan.

On ymmärrettävää, että Aseanin piirissä näitä sopimuksia ei ole esimerkiksi Thaimaan kanssa tehty sotilashallituksesta johtuen, ymmärtäen myöskin Kamputsean ja Myanmarin tilanteen ja Laosin tilanteen. Ne kaikki ovat tässä kohdassa vielä vähän jälkeenjääneitä. Mutta ministeriltä kysyisin aivan aidosti: minkä takia Malesian kanssa ei vastaavaa järjestelyä ole olemassa, ja ollaanko sitä ajamassa ja harkitsemassa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

15.02 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Kaakkois-Aasiassahan on kaksi tällaista mielenkiintoista kaupunkivaltiota, Hongkong ja Singapore, mitkä kummatkin ovat muun muassa rahoituskeskittymiä. Kysyisin ministeriltä: nyt kun Hongkongin suhteen on paljon turbulenssia — siellä ilmeisesti osa rahoitusalan toimijoista ainakin harkitsee siirtymistä pois — ovatko nämä näkökohdat nyt vaikuttaneet Suomen suhteeseen Singaporeen ja mahdollisesti tähän sopimukseenkin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Haavisto, 2 minuuttia.

15.02 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista, asiantuntevista puheenvuoroista.

Ensinnäkin edustaja Kiljuselle: Suomen etu tietysti on, että koko Kaakkois-Aasian alueelle syntyisivät tällaiset sopimukset, mutta juuri sellaisia esteitä, kuten mainitsitte, alueella vielä on, ja demokratia- ja ihmisoikeuskysymykset ovat myöskin keskeinen osa näitä sopimuksia. Tietenkin olemme riippuvaisia tästä järjestyksestä, missä sopimukset syntyvät, kun tässä on EU neuvottelukoneistona, ja sitten Euroopan parlamentin käsittelystä näissä asioissa, mutta Suomelle se, että saamme yhteisiä EU:n valmistelemissa sopimuksia Kaakkois-Aasian alueelle, on tietenkin meidän etumme.

Ja edustaja Puistolle: Tämä on tärkeä havainto, että Hongkongin merkitys taloudellisena hubina on ikään kuin vähentymässä tai vähenemässä. Sen toiminnot osittain liudentuvat Kiinan toimintojen kanssa, ja varmasti on niin, että tämä osaltaan on sitten vahvistanut joitakin muita kaupallisia keskuksia Kaakkois-Aasiassa. Ainakin kun katsoo tätä yritysten toiminnan aktiivisuutta, niin Singapore on säilyttänyt ellei vähän kasvattanutkin asemaa myöskin suomalaisten yritysten näkökulmasta. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.04 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On arvokasta kuulla, että unioni harkitsee koko Kaakkois-Aasian aluetta kokonaisuutena, niin kuin pitääkin — kysymys on kuitenkin Aseanin kaltaisesta kauppajärjestelmästä ja talousyhteistyöjärjestöstä, jonka kanssa luontevasti unioni käykin yhteistyötä.

Ja sitten on vielä kertomatta Malesian kuulumiset. Olisin mielelläni kuullut siitä, onko Malesian kanssa kuitenkin käyty neuvotteluja. Ymmärrän, että järjestys saattaa vaihdella ja siinä monenlaiset tekijät vaikuttavat.

Mutta sitten vielä laajemminkin tähän kysymykseen: onko Etelä-Aasian maiden kanssa vastaavan tapaisia järjestelyjä olemassa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja ministeri Haavisto, minuutti.

15.04 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Nyt täytyy edustaja Kiljuselle sanoa, että tuli niin täsmällisiä kysymyksiä, että palaan varmasti tuossa ulkoasiainvaliokunnan käsittelyssä siihen, missä järjestyksessä neuvotteluprosessit Malesian ja muiden maiden kanssa ovat.

Mutta jos katsoo koko Kaakkois-Aasian asetelmaa myöskin sen talouskehityksen osalta, niin siitä on muodostumassa myöskin yhä tärkeämpi taloudellinen yhteistyökumppani Euroopalle ja siellä on maita, joita aikaisemmin olemme katsoneet kehitysyhteistyön näkökulmasta. Vietnam on aika hyvä esimerkki. Sen talouskasvu on ollut erittäin merkittävää, ja se on päässyt ja selvinnyt pois köyhyydestä. Kaakkois-Aasiasta löytyy tällaisia esimerkkejä, jotka ovat rohkaisevia monella tavalla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.